

УДК 378.663.093.5(477.54)(091)

Поташов Ю. М., канд. с.-г. наук, завідувач музеєм
Харківський НАУ ім. В.В. Докучаєва
e-mail: potashovyuri@gmail.com

ПРОФЕСОР МИХАЙЛОВСЬКИЙ МИХАЙЛО ЙОСИПОВИЧ: ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗАБУТТЯ

Постановка проблеми. Так сталося, що з різних причин деякі викладачі повністю викреслені з історії університету. Про них навіть не згадувалося в історичних нарисах, присвячених ювілейним датам університету [1-3]. Одним із таких є професор Михайловський Михайло Йосипович, який у період 1924-1941 рр. обіймав досить високі посади в Харківському сільськогосподарському інституті: завідувача кафедри математики, декана організаційного факультету, помічника директора з академічної частини, помічника директора з науково-дослідної частини та аспірантури [4].

Виклад основного матеріалу досліджень. М.Й. Михайловського

спіткала досить складна доля. Народився 6 вересня 1890 р. у м. Ніжин Чернігівської губернії. Закінчив фізико-математичний факультет Петроградського університету (1908-1915 рр.). За період навчання, крім української, польської, російської, добре оволодів ще трьома мовами: німецькою, французькою, англійською. Практикувався по астрономії у професорів Покровського (Пулави) і Орлова (Одеса), по вищій геодезії у професора Соболевського в Томському технологічному інституті. Брав участь в експедиціях по Монголії та Сибірській тайзі з професором Сапожниковим і на Уралі з інженером Веселкіним, де

працював по складанню географічних мап. Опублікував свої враження про експедиції в журналі Stuttgart: "Eine Reise in die Mongolei", "Leben und Treiben der Sibirischen Taiga".

У 1915-1919 рр. навчався в Петроградському інституті шляхів сполучення, але не закінчив через смерть батька і громадянську війну. Його батько – Михайловський Йосип Вікентійович, працював професором в Томському університеті (репресований у 1920 р.). З 6 квітня 1919 р. служив по мобілізації молодшим унтер офіцером-техніком в армії Колчака. З лютого 1920 р. по травень 1921 р. служив у 45-му залізничному дивізіоні Червоної Армії, воював на Польському і Південному фронтах. По травень 1923 р. працював техніком Чернігівської військово-інженерної дистанції. Одночасно з травня 1922 р. по серпень 1924 р. викладав математику в Чернігівському індустріально-аграрному технікумі.

З 18 вересня 1924 р. Михайловський М.Й. призначається викладачем вищої математики в Харківському сільськогосподарському інституті. У 1925 р. затверджений Наркомпросом УРСР на посаді професора і завідувача кафедри

математики, яку очолював до 1941 р. За сумісництвом до 1928 р. працював на різних посадах в Головпрофосвіті в Києві: секретар методичного комітету, член комісії зі складання навчальних планів, референт навчально-методичної комісії, завідувач педагогічними курсами. За цей період він тричі по два місяці стажувався в Німеччині.

За наказом Укрпрофосвіти з 1 січня 1927 р. професор Михайловський М.Й., призначається деканом організаційного факультету та членом правління інституту замість професора Д.Г. Віленського. На засіданні інституту 15 листопада 1929 р. знову затверджується деканом і членом правління, а 15 лютого 1930 р. призначається на посаду проректора академічної частини замість професора О.Н. Соколовського. Після реорганізації навчального закладу з 28 червня 1930 р. він помічник директора з академічної частини Зернового інституту, пізніше Інституту зернових культур. За сумісництвом з 1 грудня 1932 р. працює завідувачем методичного сектору, а з 17 березня 1933 р. – науковим директором Інституту кадрів соціалістичного сільського господарства.

У результаті чистки партійних органів професора Михайловського М.Й. з 1 листопада 1935 р. звільнено з кандидатів в члени КП(Б)У й усіх займаних посад через службу в армії Колчака і зв'язок із матусею та сестрою, що емігрували до Польщі. Наказ по інституту підписав тодішній директор Барабаш М.А. Однак, на підставі постанови Президіуму Обкому Вищої школи та НДУ від 21 березня 1936 р. професора Михайловського М.Й. поновлено на посаді завідувача кафедри математики. Цікаво, що наказ підписав колишній декан агрономічного факультету, помічник директора з академічної частини та тимчасово виконувач обов'язків директора інституту, доцент Рижутін М.Д. (помілково прізвище надруковано як Нежурін). Ним же 7 квітня 1936 р. підписано наказ про призначення професора Михайловського М.Й. помічником директора з науково-дослідної частини та аспірантури, хоч вже 10 вересня того ж року ці посади скасували.

Старі гріхи не дозволили Михайловському М.Й. отримати вчене звання професора математики без захисту дисертації (за сукупністю наукових робіт і позитивних відзивів на них), хоч ще 5 вересня 1936 р. вчена рада підтримала таке клопотання і необхідні матеріали були надіслані до Всесоюзного комітету у справах Вищої школи. У списку наукових і науково-методичних праць здобувача значилися такі: «К поняттю диференціала», «Скорочений підручник по вищій математиці», «Загадковий Марс», «Виникнення та розпад речовин» та ін.

Мешкав Михайловський М.Й. на вул. Лермонтовській, 14, кв. 5, був одружений і мав на вихованні доньку. Не дивлячись на певні негаразди, вчений зосередився на наукових дослідженнях: улітку 1936 і 1937 рр. проводив облік природної сировини ефіроолійних і лікарських рослин у Кримському державному заповіднику та Ялтинському лісництві. Підготував дисертацію до захисту на вчений ступінь доктора наук. Не допомогло вирішити питання щодо присудження вченого звання професора навіть повторне клопотання від 27 липня 1940 р. У характеристиці на вченого, надісланій до ВАК, зазначено, що професор Михайловський М.Й. вільно володіє чотирма мовами, вдало поєднує

високу наукову ерудицію з прекрасним знанням методики викладання і по справедливості вважається багатьма поколіннями студентів як кращій лектор і педагог.

Останній наказ в особовій справі вченого стосується відрядження в радгосп «Південні культури» (м. Адлер) з 1 червня по 26 липня 1941 р., але повністю виконати заплановані дослідження завадила фашистська навала.

Після окупації Харкова професор Михайловський М.Й. продовжував працювати в сільськогосподарському інституті на посаді заступника директора з наукової частини. Більшість викладачів разом із цінним обладнанням евакуювали до м. Ката-Курган (Узбекистан). Ймовірно його свідомо залишили в Харкові для прикриття диверсійної діяльності секретаря Харківського підпільного обкому партії І.І. Бакуліна, що працював доцентом на кафедрі математики. Фінансування роботи викладачів інституту здійснювала Міська управа. Після арешту в листопаді 1941 р. директора інституту, професора Воробйова С.О., професор Михайловський М.Й. очолив навчальний заклад. Згодом німці заарештували й Бакуліна І.І. У лютому 1942 р. під час наступу Червоної Армії на Харків М.Й. Михайловський із сім'єю виїхав до Полтави. Подальша доля вченого не відома [5].

Проте, у 50-х роках минулого століття директором Науково-дослідного інституту сільського господарства в Пулавах працював учений на прізвище Ластовський, зовні дуже схожий на професора Михайловського М.Й. Підтвердити чи спростувати це скоріше за все зможуть наші польські колеги.

Список літератури

1. Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва. 1816-2006: Нарис. Харків, 2006. 367 с.
2. Історія Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва. [О.М. Голікова, А.І. Кравцов, Р.І. Киричок та ін.]. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2011. 544 с.
3. Докучаєвці. [В.К. Пузік, А.І. Кравцов, О.М. Голікова та ін.] Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків, 2016. 288 с.
4. Особова справа Михайловського М.Й. Архів ХНАУ ім. В.В. Докучаєва.
5. Державний архів Харківської обл., ф. П-2, оп. 31, спр. 17, арк. 109-115 об. Оригінал, машинопис.

УДК [631.531.027:631.847.211]: [635.657:581.18]

Погашова Л. М., канд. с.-г. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет
e-mail: potashova124@gmail.com

УРОЖАЙНІСТЬ НУТУ ЗАЛЕЖНО ВІД ДОПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ ТА ЛИСТКОВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ РОСЛИН

Постановка проблеми. Польовою культурою, що за умов глобальної зміни клімату може забезпечити сталі врожаї зерна з високим вмістом